

ВОЛОНТЕРСЬКА РОБОТА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Бондаренко З.П., ст. викладач

Дніпропетровський національний університет

У статті розглядається зміст організації волонтерської роботи в умовах вищого навчального закладу.

Розкрито досвід підготовки студентів до волонтерської роботи в Центрі соціальних ініціатив та волонтерства Дніпропетровського національного університету.

Ключові слова: волонтерство; Центр соціальних ініціатив та волонтерства; студентська громада; вищий навчальний заклад.

Bondarenko Z.P. ВОЛОНТЕРСКАЯ РАБОТА В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ / Днепропетровский национальный университет, Украина

В статье рассматривается содержание организации волонтерской работы в условиях высшего учебного заведения. Раскрывается опыт подготовки студентов к волонтерской работе в Центре социальных инициатив и волонтерства Днепропетровского национального университета.

Ключевые слова: волонтерство, Центр социальных инициатив и волонтерства Днепропетровского национального университета, студенческое сообщество, высшее учебное заведение.

Bondarenko Z.P. VOLUNTEERING WORK IN A HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT / Dnipropetrovsk National University, Ukraine

The article is dedicated to the aspects of organizing volunteering work in a higher educational establishment.

It reveals the experience of training students for volunteering work in the Centre of Social Initiatives and Volunteering of Dnipropetrovsk National University.

Key words: volunteering; The Centre of Social Initiatives and Volunteering; student community; a higher educational establishment.

Останнім часом в Україні активно поширюється волонтерський робота, тому значна кількість учених, практиків звернули свою професійну увагу на волонтерство як важливий ресурс соціальної роботи.

Серед чинників, які зумовлюють активізацію добровільної, волонтерської діяльності, є передусім загострення соціальних проблем та відсутність досконалої системи надання соціальних послуг вразливим верствам населення. Роль волонтерів, яких ще називають добровольцями, є надзвичайно важливою в багатьох організаціях. Сьогодні значна кількість волонтерів займається соціальною роботою у недержавних і в державних організаціях. Однак у нашій країні дотепер не сформовано моделі волонтерської роботи, особливо у вищому навчальному закладі, яка включала б ефективні механізми залучення та відбору, навчання та моніторингу, підтримки та заохочення, що є основними елементами й етапами діяльності волонтерів.

Ми вважаємо, що на сучасному етапі дуже велика роль надається теоретичному обґрунтуванню процесу благодійницької діяльності та волонтерства, але не завжди ті, хто займається цією милосердною діяльністю, мають можливість у повному обсязі та з певною мотивацією використати набуті теоретичні знання на практиці. Тому нам дуже важливим видається етап практико-орієнтованого дослідження щодо організації (менеджменту) волонтерської діяльності в студентській громаді, та його найважливіших аспектів підготовки студентів до здійснення волонтерської роботи. Особливим є той аспект, коли функції волонтерської роботи тісно пов'язані з майбутньою спеціальністю, і в нашому випадку волонтерство виступає як засіб фахової підготовки. Організація волонтерської роботи вимагає вивчення історії питання, міжнародних та вітчизняних традицій, спеціальної літератури. Актуальність проблеми волонтерства полягає в тому, що волонтери не тільки добровільні помічники, які розуміють та відчують біль та труднощі інших людей, волонтерство – це школа життя, росту і саморозвитку, яка допомагає виховувати, формувати себе як гуманну, високодуховну, культурну, ціннісно-орієнтовану особистість із здатністю та бажанням творити в душі найкращих гуманістичних надбань людства. Для молодих людей важливо самореалізуватися, передавати свій життєвий досвід, знання, набувати нового досвіду, відчувати свою необхідність, а також бути причетним до групи людей, мати їхню підтримку, уникати самотності [2]. Найважливіше в роботі волонтера, звичайно ж, це усвідомлення необхідності власної діяльності та наявності бажання працювати. Головна перевага волонтерів полягає в тому, що вони виконують роботу, яка їм подобається, й отримують задоволення від результатів.

Разом зі студентським активом нами було проведено анкетування студентів різних вищих навчальних закладів України щодо їх ставлення до волонтерської роботи, бажання взяти участь у волонтерстві, навчання різноманітним інноваційним технологіям соціально-педагогічної роботи. Результати показали недостатній рівень обізнаності студентів щодо волонтерства (38% опитаних нічого не знали про існування волонтерського руху, 24% учасників назвали волонтерську допомогу як непотрібну діяльність для молодих людей, для 16% студентів це нагадувало комсомольські часи їхніх батьків і було, на їх думку, нецікавим). Цікавим був той факт, що переважна кількість опитаних студентів (35%) була

переконана в тому, що їм не потрібна спеціальна підготовка до здійснення волонтерської роботи. Тому перед педагогічним колективом факультету постало завдання популяризації волонтерства в студентській громаді, залучення студентів до волонтерської діяльності, їх навчання та оволодіння певними навичками. При плануванні цієї роботи враховувалися соціальні та психологічні характеристики розвитку та існування українського суспільства.

Проблеми сучасного суспільства як соціальне сирітство, безпритульність, прояви дитячої проституції, алкоголізму, наркоманії тощо, зумовили необхідність підготовки та виховання особливих особистісних якостей майбутніх фахівців соціальної сфери засобами волонтерської діяльності. Із цією метою було розроблено Положення про створення громадського об'єднання в умовах вищого навчального закладу – Центру соціальних ініціатив та волонтерства університету. Саме в умовах Центру соціальних ініціатив та волонтерства повинен відбуватись процес особистісної самореалізації майбутніх професіоналів і не лише процес набуття знань, умінь і навичок, а й формування системи моральних цінностей, соціально-психологічних якостей людини сучасності.

Нова модель підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності засобами волонтерства потребувала певних ресурсів. У цьому напрямкові працювала група спеціалістів з числа викладачів та студентського активу, які вивчали спеціальну літературу, аналізували практичні напрацювання соціальних служб міста, працювали над розробкою форм та методів діяльності новоствореного громадського об'єднання. Успішна робота Центру могла бути здійснена за певних соціально-педагогічних умов.

Проблеми підготовки соціального педагога до здійснення професійної діяльності знайшли відображення в наукових працях О.В.Безпалько, В.Г.Бочарової, Б.З.Вульфою, М.Г.Галагузової, І.Д.Звереві, Н.В.Заверико, В.С.Петровича, Т.Л.Лях, А.Й.Капської, Л.І.Міщик, І.І.Миговича, В.А.Поліщук, С.Я.Харченка, Є.І.Холостової, О.П.Песоцької, Т.Г.Веретенко та ін.

Досягнення соціальної роботи та соціально-педагогічної науки у розробці теорії та практики основ волонтерського руху в Україні та за кордоном висвітлювали: О.В.Безпалько, А.Й.Капська, Р.Х.Вайнола, І.Д.Зверева, Н.В.Заверико, О.Г.Карпенко, М.Доуел, П.Марш, Т.О.Рудякевич, В.І.Курбатова, Є.І.Холостова, Стів Маккарлі, Рік Лінч, Л.Г.Коваль, Г.М.Лактіонова, С.Г.Попов та інші.

На думку І.Д.Звереві, волонтерська робота – це добродійна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства в цілому. Людину, яка добровільно надає безоплатну соціальну допомогу та послуги інвалідам, хворим, особам і соціальним групам, що опинилися в складній життєвій ситуації, називають волонтером [12, 38].

Згідно із Загальною декларацією волонтерів, яку було прийнято на II Конгресі Міжнародної Асоціації Волонтерів 14 вересня 1990 року в Парижі, волонтерська діяльність розглядається як інструмент соціального, культурного, економічного розвитку. У Декларації підкреслюється, що волонтерство – це добровільний вибір, що відображає особисті погляди і позиції; що виражається, як правило, у спільній діяльності в межах різного роду асоціацій. Волонтерство сприяє покращенню якості життя, особистому процвітання й поглибленню солідарності, реалізації основних потреб на шляху будівництва справедливого і мирного суспільства, більш збалансованому економічному і соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій. У Декларації проголошено низку головних принципів руху, зокрема, принцип надання особистих або організованих послуг, а також принцип перетворення волонтерства в елемент особистісного розвитку, набуття нових знань та навичок [7].

Аналіз проблем волонтерства в Україні показав, що волонтерська робота серед молоді набуває масового характеру в різних сферах діяльності: освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, служб для молоді тощо. Аналіз літературних джерел свідчить про наполегливий пошук вченими, соціальними працівниками оптимальних шляхів розвитку волонтерського руху в Україні, намагання вивчити сутність феномена "волонтер", особистісні та професійні потреби волонтерів, узагальнити накопичений досвід та розповсюджувати його [1; 3; 4; 5; 7; 9; 10; 12].

Водночас ми помітили, що, незважаючи на вагомий здобутки вчених, практиків щодо цього питання, ще не сформована цілісна технологічно обґрунтована система розвитку та підтримки волонтерів із числа студентської молоді, вивчення їхнього особистісного потенціалу, а також умов організації та залучення їх до волонтерської діяльності.

Практика свідчить про те, що є окремі цікаві приклади залучення до волонтерської діяльності студентів. Так, прикладом організованої роботи з підготовки студентів до волонтерської діяльності за умов ВНЗ може бути "Волонтерський клуб м.Луцька", який є молодіжною громадською організацією, що створена ініціативною групою викладачів і студентів Волинського державного університету імені Лесі Українки на засадах спільності інтересів для реалізації мети і завдань, визначених Статутом. Метою діяльності клубу є сприяння розвитку соціальних ініціатив у молодіжному середовищі, допомога соціально вразливим категоріям дітей та молоді. Основними завданнями клубу є: сприяння розвитку

волонтерського руху серед студентів Волинського державного університету та молоді міста Луцька; здійснення та захист прав і свобод, задоволення соціальних та культурних інтересів громадян – членів клубу; створення умов для саморозвитку членів клубу як особистостей, громадян України, професійного становлення як фахівців; проведення акцій на місцевому рівні; пропаганда принципів волонтерського руху.

До пріоритетних напрямків (програм) діяльності клубу відносяться: створення служби соціального патронажу "Старші брати й сестри" для дітей-інвалідів; діагностично-корекційна робота з вихованцями школи-інтернату та вечірньої (змінної) школи; превентивна робота щодо попередження й профілактики негативних явищ, зокрема наркоманії та СНІДу серед неповнолітніх та молоді; популяризація Конвенції ООН про права дитини, сучасного вітчизняного законодавства з проблем соціально-правового захисту дитинства й відповідального батьківства серед дітей, батьківської та педагогічної громадськості; організація змістовного і соціально цінного дозвілля учнівської та студентської молоді міста; організація вуличної соціальної роботи з дітьми та молоддю в м.Луцьку та ін.

Волонтерський загін "Сова" Луганського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка був створений у жовтні 2003 року, має певну довершену структуру (додаток), пакет документів, до якого ввійшли: назви комітетів, напрямки діяльності, мета, принципи роботи, структура, перелік сфер діяльності, літопис. До структури загону ввійшли: п'ять комітетів – комітет "PR" і ЗМІ, комітет X-файли, комітет "Школа волонтерів", "Школа тренерів", комітет "Креатив мега-проект", комітет "Tee Hause"; експертно-консультативна рада, куратор-супервізор; загальне керівництво здійснювала кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Метою діяльності волонтерського загону "Сова" є об'єднання і координація зусиль усіх членів загону та зацікавлених осіб у справах становлення і розвитку волонтерського руху на Луганщині; задоволення і захист своїх законних соціальних, творчих, вікових, духовно-культурних, інтелектуальних та інших загальних інтересів; сприяння повноцінному, всебічно гармонійному і самобутньому розвитку волонтерів, їхньої продуктивної самореалізації і прогресивному соціальному становленню в сучасних соціально-історичних, соціокультурних і природно-екологічних умовах.

Одним із завдань волонтерського загону Луганського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка "Сова" є організація роботи волонтерів за напрямками діяльності: робота з ветеранами, людьми похилого віку, людьми з особливими потребами, з дітьми з притулку для неповнолітніх і будинку крихітки, індивідуальні заняття зі школярами (репетиторство); проведення тренінгів, семінарів, занять з дітьми, підлітками, молоддю, організація дозвілля і вільного часу дітей, підлітків, молоді, участь в акціях разом з іншими організаціями, "Школа волонтерів і соціальних тренерів"; робота із ЗМІ, написання статей, наукових публікацій, робота з організаціями, PR, розробка і підтримка Інтернет сайта, розробка, написання і реалізація молодіжних проектів; участь у виступах аматорського театру, молодіжного театру-форуму, участь у роботі, участь у роботі ігрової площадки в співтоваристві мікрорайону.

У Запорізькому національному університеті на факультеті соціальної педагогіки та психології давно вже склалися добрі традиції підготовки активних студентів до волонтерської роботи, що є свідченням того, що професорсько-викладацький склад факультету давно опікується цими проблемами. Підготовка відбувається в теоретичному блоці і в практичній позааудиторній роботі. У навчальному курсі "Основи управління волонтерською діяльністю" студенти мають змогу набувати теоретичні знання, практичні навички волонтерської роботи. Студенти-волонтери співпрацюють зі студентами факультету психології Дніпропетровського університету. Так, спільно були організовані та проведені творчі дискусійні засідання клубів та КВК на тему "Соціальна сатира", а також участь у спільних тренінгах щодо різних спрямувань: формування навичок здорового способу життя, підготовка до роботи з дітьми, що залишились без батьківської опіки, навчання ровесників ровесниками здорового способу життя, культура життєвого самовизначення підлітків тощо. Однак організоване залучення студентської молоді, її підготовку до волонтерства через певне структурне об'єднання вищого навчального закладу в Україні ми спостерігаємо недостатньо.

Рівень професійної підготовки майбутнього психолога і соціального педагога визначається сформованістю його професійних і особистісних якостей. Все очевиднішим стає той факт, що не лише сума знань, а синтез знань, умінь, навичок і професійно-етичних якостей є важливим показником ґрунтовно і різнобічно підготовленого спеціаліста. Тому волонтерську діяльність студентів ми розглядаємо як одну із складових фахової підготовки психолога, соціального педагога.

У відповідності до мети підготовки фахівців для соціальної сфери в галузі практичної психології та соціальної педагогіки нами були визначені завдання, що стосувалися однієї з складових підготовки: волонтерської діяльності студентської молоді, а саме: 1) виявити організаційно-педагогічні умови в університеті для формування професійних умінь та навичок майбутніх психологів, соціальних педагогів; 2) показати можливості залучення студентської молоді до волонтерської діяльності через створення Центру соціальних ініціатив та волонтерства як певного структурного громадського об'єднання в умовах

вищого навчального закладу (ВНЗ) при Дніпропетровському національному університеті; 3) показати можливі напрямки діяльності Центру соціальних ініціатив та волонтерства; узагальнити та популяризувати форми роботи волонтерського об'єднання не тільки в університеті, а і в інших громадах; впровадити в практику організації волонтерської роботи програму залучення та навчання добровільних помічників через студентську раду університету.

Після розробки "Анкети волонтера" та проведення анкетування серед студентів факультету психології, аналізу та обґрунтування висновків щодо недостатньої поінформованості студентів стосовно волонтерства і, зважаючи на популяризацію волонтерства в сучасних умовах та його роль у підготовці до професійної діяльності, на факультеті психології Дніпропетровського національного університету був створений Центр соціальних ініціатив та волонтерства. Його метою було залучення та підготовка студентів до здійснення професійних функцій засобами волонтерської роботи, надання соціально-педагогічних послуг дітям дитячих будинків, участь у розробці соціальних проєктів. Основними напрямками діяльності Центру з підготовки майбутніх соціальних педагогів до волонтерської роботи стали:

- *підготовка* студентів до здійснення професійних функцій у процесі навчання (аудиторна робота), вплив якої залежить від реалізації її можливостей, що втілюються в змісті, організації та методах навчання, особистості викладача;
- *реалізація* особистісних професійних можливостей, що сприяє розширенню кола своїх інтересів, професійному й особистісному самоутвердженню (позааудиторна робота, навчання в Школі волонтерів);
- *надання соціальних послуг* дітям, що залишилися без батьківської опіки, дітям з особливими потребами, тобто дії, спрямованих на допомогу в задоволенні їхніх потреб, перелік яких залежить від нагальних потреб вихованців (власне волонтерська робота).

Здійсненню цих напрямків допомагають різноманітні форми роботи в умовах вищого навчального закладу теоретичного і практичного спрямування. Одним з головних показників громадянської зрілості майбутнього фахівця в галузі практичної психології та соціальної роботи є його толерантне ставлення до проблем клієнтів, тобто молодих людей, людей похилого віку, своєчасне вирішення цих проблем, тому викладачі та куратори академічних груп усі свої зусилля, педагогічну майстерність спрямовують на виховання у студентів професійних і громадянських якостей під час навчальних та позанавчальних занять. Стосовно обов'язкового мінімуму змісту професійної освітньої програми за спеціальністю, наприклад, "психологія, соціальна педагогіка", то він забезпечується чотирма блоками дисциплін загальнокультурного, медико-біологічного, психолого-педагогічного та предметного спрямування. Професійні навички та вміння студенти набувають під час проходження різних видів навчальних практик. Особлива увага приділяється спеціальній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери засобами волонтерської роботи.

Волонтерство розглядається як складова професійної підготовки. На думку І.Д.Беха, важливо вчасно сформувати образ майбутньої професійної діяльності студентської молоді під час навчання та окреслити перспективу майбутнього життєвого шляху, насиченого подіями, творчою працею та масштабними задумами. Одним із способів формування в студентів ціннісного ставлення до майбутньої професії, розвитку таких якостей, що характеризують емоційну стійкість майбутніх професіоналів (таку потрібну в наш непростий час), – здібності до самоконтролю і психічної саморегуляції, дослідник називає соціально-психологічний тренінг. Останнім часом, як вважає багато дослідників, соціально-психологічний тренінг набув значного поширення, насамперед, як складова підготовки спеціалістів різного профілю, у тому числі, фахівців соціальної сфери [2, 269]. Тому одним із завдань щодо підготовки студентської молоді до здійснення добровільної діяльності волонтерської роботи було використання соціально-психологічних тренінгів, а також соціально-педагогічних просвітницьких тренінгів, які проводили спеціалісти центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді міста, соціально-психологічної служби університету.

Рада Центру соціальних ініціатив та волонтерства після відбору усіх бажаючих стати добровільними помічниками, та проаналізувавши анкети студентів, запланувала і провела цикл соціально-педагогічних та психологічних тренінгів з різноманітною тематикою.

Волонтерам була надана можливість у позанавчальний час у Школі волонтерів навчатися майстерності успішної комунікативної діяльності з різними категоріями дітей, підлітків та молоді, навчатися допомагати їм в складних життєвих ситуаціях, ознайомитися з інноваційними соціально-педагогічними технологіями, які можна використати у волонтерській роботі, тощо. А також майбутніх організаторів волонтерських груп було ознайомлено з плануванням волонтерської роботи, здійсненням моніторингу та супервізії. Питаннями організації навчальної діяльності в Школі волонтерів займається заступник декана факультету психології та студенти-старшокурсники. Планомірно відстежуються питання здійснення волонтерської роботи в різних умовах, детально аналізуються та обговорюються на нарадах і під час проведення занять у Школі волонтерів. Так, волонтери взяли участь у вуличній соціальній роботі –

вуличних ігroteках, що організовувались міським центром соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді, були учасниками міських рейдів "Діти вулиці", взяли участь в розробці соціальних проєктів щодо поліпшення становища дітей, які знаходяться в кризовій ситуації. Оргкомітет з присудження звання "Кращий волонтер року" завжди відзначає студентів факультету психології, членів волонтерського об'єднання при Центрі соціальних ініціатив та волонтерства університету.

Приємно відзначити, що волонтери саме факультету психології були найактивнішими в наданні соціально-педагогічних, інформаційних та інших послуг вихованцям дитячого будинку № 1 м. Дніпропетровська та притулку для неповнолітніх "Надія" Жовтневого району міста, з якими укладено договір про співпрацю та організацію волонтерської допомоги. З ініціативи студради факультету психології, яку підтримали члени інших студентських громад, були проведені благодійні акції: "Від серця до серця" (вона стала традиційною), "Висаджуємо разом тюльпани!" тощо.

Студенти-волонтери беруть активну участь у різноманітних заходах, які проводяться районними та міським центрами соціальних служб сім'ї, дітей та молоді щодо популяризації здорового способу життя та профілактики негативних явищ серед студентської та учнівської молоді міста. Нещодавно були опубліковані казки, оповідання та програми занять з профілактики ВІЛ/СНІДу та ризикової поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх міста студенток групи ДП – 03-1 Афоніної Єлизавети, Агафонові Тетяни, Малої Ольги, які проводять волонтерську роботу в міському притулку [6].

У ході вирішення поставлених завдань та впровадження технології організації волонтерської роботи в структуру діяльності вищого навчального закладу нами були отримані такі результати: створено громадське об'єднання Центр соціальних ініціатив та волонтерства в університеті з метою залучення та підготовки студентів до волонтерської діяльності; волонтерство розглядається як ресурс соціальної роботи та як складова фахової підготовки спеціалістів соціальної сфери; поліпшився рівень поінформованості студентів стосовно розвитку волонтерства в Україні та за кордоном; підвищився рівень мотивації студентів до здійснення добровільної діяльності стосовно тих, хто її потребує; підвищився рівень професійної компетентності волонтерів; проведене анкетування дало змогу зосередитись на найважливіших аспектах теоретичної та практичної підготовки студентів до здійснення волонтерської діяльності; налагоджені соціальні партнерські зв'язки із державними та недержавними організаціями регіону.

Теоретична основа запропонованого нами дослідження є поєднанням теорії і практики соціально-педагогічної роботи стосовно питання волонтерства.

Рівень обізнаності суспільства прогресує, але проблема вивчення волонтерства залишається на два кроки позаду, оскільки для багатьох людей незрозуміло, навіщо залучати помічників для добровільної праці, при цьому навчати їх проводити тренінги та консультації, якщо цю роботу можуть виконувати спеціалісти окремих соціальних сфер.

Але ми можемо з впевненістю стверджувати, що феномен волонтерства існує в Україні в усіх своїх проявах. Звичайно, професійна кваліфікація волонтерів досить низька, проте вони мають ті якості і здібності, які в свою чергу не завжди мають спеціалісти тієї чи іншої організації.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що запропоновані у статті теоретичні й практичні напрацювання можуть знайти подальше застосування у діяльності вищих навчальних закладів з підготовки студентів до професійної діяльності засобами волонтерської роботи, а також можуть бути використаними соціальними педагогами, психологами, педагогами, працівниками соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді й самими волонтерами для власних моделей, проєктів, й технологій соціальної підтримки волонтерів та розвитку їх творчих ініціатив.

Проведене нами дослідження дозволяє сформулювати теоретичні і практичні висновки і рекомендації щодо організації волонтерської роботи у ВНЗ: сучасний стан розвитку соціально-педагогічної науки дає нам змогу розглядати волонтерство як ресурс соціальної роботи, спираючись на технологічний підхід у соціальній роботі; ми розглядаємо волонтерство як складову професійної підготовки фахівців у галузі соціальної роботи (психологів, соціальних педагогів), як школу особистісного розвитку, успішної самореалізації особистості; необхідно виокремити підготовку волонтерів та організацію волонтерської діяльності в окремий напрямок діяльності органів студентського самоврядування або завдяки створенню окремої громадської молодіжної організації в умовах вищого навчального закладу; розкриваючи сутність та зміст такого феномену як волонтерство, досліджуючи сучасний стан та тенденції його розвитку, аналізуючи досвід діяльності структурної громадської організації (Центру соціальних ініціатив та волонтерства) в Дніпропетровському університеті, нами було встановлено, що до волонтерства слід залучати особистостей, з відповідною професійною та особистісною спрямованістю, певною позитивною зовнішньою та внутрішньою мотивацією, з власною життєвою перспективою та значущою метою. Ми вважаємо, що залучення людей до волонтерської діяльності є важливим напрямком роботи кураторів, викладачів, студентського активу вищого навчального закладу. На підставі власного досвіду організації

волонтерської діяльності, та спираючись на проаналізовані нами літературні джерела, підтверджуємо велику популярність волонтерської діяльності у суспільстві і в умовах ВНЗ.

Сформульовані нами висновки не претендують на остаточне вирішення проблеми розвитку волонтерства в сучасних умовах. Вони повинні стати основою для прогнозування подальшої соціально-педагогічної роботи з підготовки волонтерів та організації їхньої успішної діяльності.

Слід зауважити, що при організації волонтерської роботи у вищому навчальному закладі варто враховувати можливість студентської громади, її ресурси щодо розвитку та вдосконалення волонтерської діяльності студентської молоді [10].

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О.В. Соціальна робота в громаді: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: Навч.-метод. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 344 с.
3. Волонтерство: poradnik для організатора волонтерського руху / Укл.: Лях Т.П., авт. кол. О.В.Безпалько, Н.В.Заверико, І.Д.Зверева, Н.В.Зимівець. – К.: Волонтер, 2001. – 176 с.
4. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Р.Х.Вайнола, А.Й.Капська, Н.М.Комарова. – К.: Академпрес, 1999. – 112 с.
5. Грига І., Брижовата О., Дума Л., Лисенко О. Досвід волонтерської роботи та напрями її вдосконалення // Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В.Полтавця. – К.: КМ Academia, 2000. – С. 145-173.
6. Збірка казок та оповідань до "Програми занять з профілактики ВІЛ/СНІДу та ризикової поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх у регіонах України" / За заг. ред. Т.В.Журавель; Авт.-упор.: О.А.Виноградова, Т.В.Журавель, О.М.Лозован. – К.:Калита, 2005. – 96 с.
7. Капська А.Й. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах. – К.: Дер центр соц. служб, 2001. – 140 с.
8. Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хлебик С.Р. Соціальна педагогіка: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 392 с.
9. Маккарлі С., Лінч Р. Управління діяльністю волонтерів: Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства: Пер. з англ. – К.: Гурт, 1998. – 160 с.
10. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Методичні розробки / Т.О.Рудякевич. – Житомир: ЖДУ, 2004 – 20 с.
11. Підготовка волонтерів до роботи з дітьми обмежених функціональних можливостей: Методичні рекомендації до проведення тренінгових занять / О.В.Безпалько, С.В.Едель – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2001. – 32 с.
12. Соціальна робота в Україні: Навч. посібник / І.Д.Зверева, О.В.Безпалько, С.Я.Харченко та ін.; За заг. ред. І.Д.Зверевої, Г.М.Лактіонової. – К.: Науковий світ, 2003. – 233 с.

УДК 37.035

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ НАУЦІ

Борбич Н.В., викладач

Луцький педагогічний коледж

У статті розглядаються різноманітні наукові підходи до визначення поняття "соціальне виховання".

Ключові слова: соціальне виховання, соціалізація, соціальний досвід, ціннісні орієнтації.

Борбич Н.В. ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ НАУКЕ / Луцкий педагогический колледж, Украина.

В статье рассматриваются разнообразные научные подходы к определению понятия "социальное воспитание".

Ключевые слова: социальное воспитание, социализация, социальный опыт, ценностные ориентации.